

ÅRSBERETNING FOR 2012

1. Virksomhetens art og lokalisering

LHL, Landsforeningen for Hjerte- og Lungesyke (LHL) er en landsomfattende interesseorganisasjon for hjerte- og lungesyke samt pårørende. Organisasjonen skal ivareta hjerte- og lungesykes interesser ved å være talerør for, samt å fremme deres sak inn mot det offentlige og i samfunnet forøvrig. Interesseorganisasjonens virksomhet er organisert med et sekretariat i Storgata 33 i Oslo, fylkeslag og lokale lag. Fylkeslag og lokale lag er selvstendige enheter og inngår ikke i regnskapet til LHL.

LHL med datterselskaper har i løpet av det siste året, videreført omstillinger i driften. LHL Helse har hatt sitt andre fulle driftsår og full sentralisering av stabsfunksjoner er fullført. Det er gjennomført restrukturering av eierskapet til LHL-gruppens eiendommer. LHL Bygg er avviklet som selskap og det er etablert nye selskaper som kun har til formål å eie og drive LHLS institusjonseiendommer på hhv. Krokeide i Bergen kommune, Feiring i Eidsvoll kommune, Glittre i Nittedal kommune, Skibotn i Storfjord og på Røros. Omstruktureringen er gjennomført ved nyetablering av aksjeselskaper med påfølgende innmatsalg fra LHL Bygg. LHL Bygg er deretter oppløst. Utdeling er foretatt til LHL og LHL Holding. Det er til slutt foretatt oppkapitalisering av nyetablerte selskaper. Se for øvrig eget avsnitt vedr. eiendomsdriften. *Fortsatt drift* samt avsnitt 6. *Selskapets stilling og resultat av virksomheten.*

LHL Helse AS

For å sikre pasientgruppene et godt medisinsk tilbud, har LHL blant annet etablert to klinikker samt rehabiliteringstilbud på fire ulike steder i landet. Driften av disse var frem til 30.09.2010 organisert i aksjeselskaper som drev hver av institusjonene. For å bidra til en mer effektiv drift, redusert risiko samt en bedre utnyttelse av de samlede ressursene i virksomhetene, valgte eier høsten 2010 å slå sammen klinikkene og rehabiliteringsvirksomhetene i ett aksjeselskap: LHL Helse AS. Sammenslåingen foregikk ved innmatsalg fra eksisterende aksjeselskaper. LHL Helse AS ervervet eiendeler og gjeld i LHLS klinikkelskaper. Det er utarbeidet strategi for selskapet i løpet av 2012 og organiseringen av selskapet som en enhet er videreført ved blant annet ytterligere sentralisering samt etablering av funksjoner som er virksomhetsovergrepene. I 2012 er det gjort store investeringer i blant annet hjertelaboratorier samt CT-maskin. Investeringene bidrar til å heve kvaliteten i de tjenestene som leveres. I 2012 igangsatte LHL Helse arbeidet med å ISO-sertifisere hele virksomheten etter standard ISO 9000. Sertifiseringen er fullført i 2013. LHL Helse satte høsten 2012 i gang arbeid med utredning av etablering av sykehusdrift som omfatter eksisterende drift ved Feiringklinikken og Glittreklinikken i tillegg til etablering av nye aktiviteter. Utredningsarbeidets konklusjoner skal forelegges LHLS Landsmøte for beslutning i et ekstraordinært møte som gjennomføres høsten 2013. Slik etablering vil eventuelt bety betydelige investeringer men også nye inntektsmuligheter og ikke minst et bredere tilbud til LHLS interessegrupper og andre

LHL Helse AS yter tjenester gjennom 2 klinikker - Feiringklinikken og Glittreklinikken – og 4 rehabiliteringsinstitusjoner - Skibotn Rehabilitering, Krokeide Rehabilitering, Røros Rehabilitering, samt rehabiliteringen på Nærland på Jæren. Nærland var driftsmessig tidligere en underavdeling av Krokeide.

Feiringklinikken, som ligger i Eidsvoll kommune, er en spesialklinikk for behandling av voksne hjertesyrke. Klinikken åpnet i august 2001 en egen avdeling for hjerterehabilitering. Grunnet inntektsreduksjon gjennomførte klinikken i 2009 og 2010 tiltak for å nedskalere drift og redusere kostnader. Tiltakene bestod i omorganiseringer av driften samt reduksjon av antall ansatte. Feiringklinikken startet i januar 2011 opp med ablasjonsbehandling (hjerteflimmerbehandling) og 200

**Landsforeningen for Hjerte- og Lungesyke
Postboks 8768, Youngstorget
0028 OSLO**

personer er behandlet for hjerteflimmer ved klinikken i 2011. I 2012 fikk nærmere 400 personer den samme behandlingen. Tilbudet videreføres i 2013. Feiringklinikken er omfattet av rammeavtale med Helse Sør-Øst. Slik rammeavtale gir en forsvarlig drift ved klinikken. Gjennomførte investeringer bidrar til å modernisere klinikken og bedre kvaliteten i tjenestene som leveres. Feiringklinikken er omfattet av planer for etablering av nytt sykehus på Gardermoen. Det arbeides med sikte på å flytte aktiviteten ved klinikken inn i et sykehus som også leverer andre tjenester.

Glittreklinikken er en spesialklinikk for behandling og rehabilitering av lungesyke og er lokalisert i Nittedal kommune. Ventelister til klinikken er lange og pasienttilstrømningen stor. Det ble i 2011 gjennomført omstillinger ved klinikken. Gjennomførte omstillinger har hatt full effekt i 2012. Aktiviteten ved klinikken gir et forsvarlig overskudd. Også Glittreklinikken er omfattet av planer om etablering av nytt sykehus og flytting av aktiviteten.

Skibotn Rehabilitering ligger i Skibotn, Storfjord kommune. Institusjonen er inne i en avtaleperiode som gir grunnlag for forsvarlig drift. Avtalen innebærer ikke full kapasitetsutnyttelse, men med en rimelig prising av tjenestene er man i stand til å innrette driften slik at man kan drive økonomisk forsvarlig. Det arbeides kontinuerlig med andre inntektsmuligheter ved institusjonen.

Røros Rehabilitering ble offisielt åpnet 17. februar 2003 og fikk godkjenning som rehabiliteringssenter i juni samme år. Institusjonen har gjennom flere år etablert et tjenestetilbud spredt på flere pasientgrupper og har avtaler både med Helse Midt-Norge og NAV. Et samarbeid med Kreftforeningen har resultert i at senteret, etter avtale med Helse Midt-Norge, startet med kreftrehabilitering våren 2008. Det drives også fedmerehabilitering. I 2009 ble det etablert egen avdeling i Trondheim som tar sikte på å tilby dagrehabilitering av hjerte- og lungesyke samt andre aktuelle pasientgrupper. I 2012 har det vært god aktivitet i denne delen av virksomheten. Virksomheten her drives sammen med ekstern aktør. 2012 har vært et utfordrende år for Røros Rehabilitering for øvrig, og tilfanget av pasienter har ikke vært tilstrekkelig til å drive lønnsomt. Avtalesituasjonen for Røros Rehabilitering er også i 2012 er utfordrende og det gjøres kontinuerlig driftstilpasninger for å møte de økonomiske konsekvensene av manglende tilfang av pasienter. Røros Rehabilitering mottar omtrent 30% av sine inntekter som forskningsmidler. Forskning drives i samarbeid med blant andre NTNU i Trondheim.

Krokeide Rehabilitering ligger på Krokeide i Fana i Bergen kommune. Her drives primært hjerterehabilitering. Avtalen med Helse Vest om leveranse av slike tjenester gir pr. i dag ikke grunnlag for økonomisk forsvarlig drift.

Det er også etablert et tilbud på Nærland på Jæren. Her drives i tillegg til hjerterehabilitering også kreftrehabilitering. Tilbudet drives i leide lokaler. Aktiviteten her er regulert av samme avtale som er gjelder Krokeide Rehabilitering og gir følgelig ikke grunnlag for forsvarlig drift.

LHL Helse er sårbar for endringer i avtaleforhold og har en begrenset portefølje av aktiviteter. Arbeidet med å utrede mulighetene for etablering av et sykehus hvor flere aktiviteter og større fleksibilitet er en av målsetningene, vil kunne bidra til redusert sårbarhet.

Krokeide Videregående Skole AS

LHL eier og driver Krokeide Videregående Skole AS. Dette er en videregående skole som yter tilbud om yrkesrettet opplæring til voksne personer som av ulike årsaker enten har falt ut av yrkeslivet eller ikke har fullført videregående opplæring. Det er lagt planer om en omorganisering av LHLs eierskap til skolen samt planer for opprustning av bygningsmassen på Krokeide. Skolen har i 2012 opplevd organisatoriske og økonomiske utfordringer. Det er i 2013 gjennomført omorganisering og nedbemanning ved virksomheten. Det er også etablert nye rutiner for opptak av elever. Innsøkningen

**Landsforeningen for Hjerte- og Lungesyke
Postboks 8768, Youngstorget
0028 OSLO**

til skolen er varierende og det er risiko for at skolen i årene fremover vil oppleve et noe lavere elevtall. Gjennomførte tiltak tar sikte på å ta høyde for dette.

Eiendomsvirksomheten

LHL hadde frem til juni 2012 organisert eiendomsdriften gjennom LHL Bygg AS. LHL Bygg AS hadde opprinnelig til formål å planlegge, bygge og forvalte boliger og andre helsebygg for mennesker med særskilte behov. Det ble i 2011 og 2012 foretatt salg av samtlige eiendommer og selskaper som ikke var direkte knyttet til LHL Helse drift av sykehus og institusjoner, herunder boliganleggene Myrholttet, Gimle samt boliganlegg i Mo i Rana. Det er ikke tatt vesentlige tap eller realisert vesentlige gevinster av slike salg i 2012. I 2011 er eierskapet til Feiring Eiendom omorganisert og i 2012 er LHL Bygg avviklet og det er opprettet nye selskaper som driver og organiserer LHL-gruppens eiendommer. Ser for øvrig avsnitt 6 om organisering av eiendomsvirksomheten.

LHL Holding AS

LHL Holding AS har som primæroppgave å være konsernbank samt være eier av LHL Helse AS, Krokeidesenteret Videregående Skole AS samt LHL Bygg AS. Eier vurderer som en del av sitt strategiarbeid alternative modeller for styring og organisering av samtlige datterselskaper.

LHLs Internasjonale tuberkolosestiftelse

LHL har i løpet av 2012 etablert en egen stiftelse som håndterer LHLs internasjonale og nasjonale arbeid med tuberkulose. Stiftelsen er operativ fra 2013 og vil etter dette utføre arbeide for svært mange tuberkulose i mange land på 3 kontinenter samt i Norge.

2. Fortsatt drift

I årene 2007 til 2009 gikk LHL-gruppen med underskudd. Organisasjonen LHL har gått med overskudd fra om med 2009. I 2010 og 2011 hadde også LHL-gruppen et solid overskudd. Ledelsen i LHL-gruppen har i 2012 videreført arbeidet med omstillingene for å sikre at den positive utviklingen fortsetter og i 2012 viser også regnskapene et solid overskudd i både organisasjonen og i gruppen.

Av de tiltak som har vært gjennomført i 2012 kan nevnes

- Videre nedsalg av eiendommer som ikke er knyttet direkte til institusjonsdrift.
- Omorganisering av eiendomsvirksomheten gjennom avvikling av LHL Bygg og etablering av LHL Eiendom Holding med datterselskaper.
- ISO-sertifisering av LHL Helse
- Igangsatt utredning av nye virksomhetsområder og etablering av sykehus i umiddelbar nærhet til Gardermoen.
- Etablering av stiftelse som skal ivareta LHLs bistandsarbeid.

Etter flere år med omstillinger har 2011 og 2012 vært gode år hva angår drift og økonomi. I 2012 går organisasjonen med et solid overskudd. Størstedelen av overskuddet stammer fra utdeling fra LHL Bygg AS som utgjør MNOK 230, men også den ordinære driften genererer et godt resultat.

Organisasjonen og LHL-gruppen arbeider kontinuerlig med å bedre arbeidsprosesser og sikre forsvarlig drift. I tillegg til arbeidet med utredning av nye aktiviteter i LHL Helse, er det viktigste grepet som er gjort i 2012 restrukturering av eiendomsvirksomheten. Arbeidet med nye aktiviteter og utredning av etablering av nytt sykehus skal bidra til å sikre LHL Helse et bredere inntektsgrunnlag i tillegg til å bidra til at LHL kan betjene flere pasienter og flere sykdomsgrupper. Omorganiseringen av eiendomsvirksomheten har muliggjort en ytterligere styrking av egenkapitalen i LHL Holding samt en rydding i låneforhold i gruppen. Slike tilpasninger har skjedd ved bruk av utdeling fra LHL Bygg samt

Landsforeningen for Hjerte- og Lungesyke
Postboks 8768, Youngstorget
0028 OSLO

gjennom dialog med bankforbindelsen. Den fortsatte nedbetalingen av gjeld bidrar også på sikt til at kravene til inntjening for å skape positiv kontantstrøm, går ned.

Forutsetningen for fortsatt drift er lagt til grunn ved utarbeidelse av årsregnskapet 2012.

3. Arbeidsmiljø

Gjennomført arbeidsmiljøundersøkelse i LHL bekrefter at det er et godt arbeidsmiljø i organisasjonen. Det har vært noe usikkerhet og uro i de institusjoner og virksomheter hvor det har vært gjennomført omstillinger og nedbemanning. Omorganiseringene og restruktureringene er imidlertid gjennomført i tråd med lovbestemmelser som regulerer drøftinger og involvering av ansatte. Fravær pga sykdom i LHL i 2012 var som utgjør 4,15 %. For gruppen er tallet 6,37%.

Ledelsen har faste møter med ansattes tillitsvalgte og vurderer løpende tiltak i forhold til arbeidsmiljø.

Organisasjonen er ikke fast tilknyttet bedriftshelsetjeneste, men kan ved behov bestille tjenester. Fra 2004 er LHL en inkluderende arbeidslivsbedrift (IA). Det er ikke registrert skader i konsernet i 2012.

4. Ytre miljø

Organisasjonens virksomhet påvirker ikke det ytre miljø i vesentlig grad eller i større grad enn sammenlignbare virksomheter.

5. Likebehandling

LHL har som mål å være en arbeidsplass der det ikke diskrimineres på bakgrunn av etnisitet, nasjonal opprinnelse, hudfarge, språk, religion og livssyn. LHL tilstreber full likestilling mellom kvinner og menn. LHL har i sin policy innarbeidet forholdet rundt likestilling som tar sikte på at det ikke forekommer forskjellsbehandling grunnet kjønn i saker som for eksempel lønn, avansement og rekruttering. LHL har tradisjonelt rekruttert fra miljøer hvor antall kvinner og menn er jevnt representert.

Av LHLs ansatte er 27 kvinner. Dette utgjør 57,44%. I sentralstyret er 6 av 13 medlemmer kvinner. Dette utgjør 46%.

LHLs Ledergruppe består av 4 kvinner og 6 menn.

6. Selskapets stilling og resultatet av virksomheten

Etter styrets oppfatning gir det fremlagte årsregnskap for regnskapsåret 2012 et forsvarlig uttrykk for foreningens stilling og resultatet av virksomhetene. Utover det som fremgår nedenfor og årsregnskapet, kjenner ikke styret til andre forhold vedrørende markedsforhold og prisutvikling som er av interesse for å bedømme selskapet.

Årets regnskap er preget av gode resultater i LHL, LHL Helse og LHLs eiendomsvirksomhet inklusive LHL Bygg. For Krokeide VGS samt LHL Holding fremkommer det underskudd. Underskudd i LHL Holding er grunnet i restruktureringkostnader samt tilførsel av gave til nyetablert tuberkulosestiftelse (Gave på MNOK 20). Underskudd ved Krokeide VGS kommer som en følge av planlagt ivaretagelse av vedlikeholdsetterlep. Ordinær drift ved skolen gir balanse. Det er for øvrig utfordringer ved innsøkingen. Se eget avsnitt med beskrivelse av virksomhetene. For LHL utgjør MNOK 230 av

**Landsforeningen for Hjerte- og Lungesyke
Postboks 8768, Youngstorget
0028 OSLO**

overskuddet utdeling som følge av restrukturering av eiendomsvirksomheten..
Restruktureringskostnader i LHL Holding utgjør i 2012 ca. MNOK 5. Årsregnskapet for 2012 er i liten grad preget av engangseffekter hva gjelder gruppen. Den underliggende driften i samtlige selskaper gir forsvarlige overskudd med unntak av LHL Holding. Inntektssiden i så vel LHL, som i LHL Helse er imidlertid utsatt for svingninger og det vil arbeides kontinuerlig med å redusere usikkerhet samt øke den generelle inntjeningen. Gjelden i gruppen er redusert med MNOK 10 og likviditeten er tilfredsstillende.

LHL-gruppen har et covenantskrav fra banken tilsvarende egenkapitalandel på 30% for gruppen, samt EBITDA (driftsresultat før av-/nedskrivninger og finansposter) på 50 mill. LHL-gruppen har tidligere år brutt covenantskravet på både resultat og egenkapitalsiden. Gjennom de tiltak som ble gjennomført var LHL-gruppen innenfor covenants i 2010 og 2011. Som følge av et stort overskudd i 2012 er man også i 2012 innenfor covenants. Egenkapitalandelen for gruppen pr 31.12.2012 er 49,7%, og for LHL 74%. For 2011 var tallene på hhv. 49 og 49,5. EBITDA for LHL-gruppen er på MNOK 85 i 2012. For LHL er EBITDA MNOK 245. For 2011 var tallene hhv. MNOK 162 og MNOK 44.

Organisasjonens frie egenkapital er kr. 334 753 535 ,- pr. 31.12.2012

Likviditet

LHL-gruppen har gjennom 2012 hatt en tilfredsstillende likviditet. Langsiktig gjeld i LHL-gruppen er redusert med MNOK 10 i 2012 ved ordinær nedbetaling. LHL-gruppen har to konsernkontoordninger. En som gjelder LHL samlet og en som gjelder LHL Holding AS med døtre. Innestående i LHLS konsernbankordning var pr. 31.12.2012 kr. 23 323 156 og innestående i LHL Holdings ordning var pr. 31.12.2011 kr. 90 099 046. LHL har en kassakreditttramme på MNOK 20. Pr. 31.12.2012 var kassakredittopptrekket ikke benyttet.

Samlet kontantstrøm fra operasjonelle aktiviteter i konsernet var på MNOK 90. Årsresultatet er på MNOK 55,7. Differansen skyldes hovedsakelig:

- Avskrivninger på på MNOK 25.
- Endringer i tidsavgrensningsposter MNOK 9
- Tap/gevinst ved salg anleggsmiddel

For LHL-gruppen er inntektene redusert med MNOK 34. For LHL er inntektene økt med MNOK 203. Endringen i konsernet er primært knyttet til at det i 2011 ble realisert eiendomsgevinster på MNOK 95. Slike gevinster foreligger ikke i 2012. LHL Helse har økt sine inntekter med MNOK 51 fra 2011 til 2012. For de øvrige virksomhetene er det små endringer. For LHL skyldes inntektsendringen primært:

- Mottatt utdeling fra LHL Bygg på MNOK 230.
- Bortfall av utdeling fra som følge av restrukturering Feiring Eiendom på MNOK 38.
- Økning i tilskudd på MNOK 1
- Inntektsøkning fra testamentariske gaver, og aksjoner utgjør øvrige endringer

Inntekter:

- **Salgsinntekter:** For LHL-gruppen er salgsinntekter økt med MNOK 26. For LHL er salgsinntektene redusert med MNOK 11,2. Økningen i LHL-gruppen skyldes økte inntekter i LHL Helse og da spesielt ved Feiringklinikken. Total økning i salgsinntekter for LHL Helse er MNOK 40,7. For Krokeide Videregående skole foreligger det en reduksjon på MNOK 2,8. Reduksjon i salgsinntekter i LHL skyldes fall i lotterinntekter på MNOK 9. Øvrig reduksjon ligger på andre aktiviteter. Reduserte salgsinntekter i LHL forklares blant annet av noe reduksjon i salg av konserninterne tjenester.

- **Tilskudd:** Tilskudd viser en økning for LHL-gruppen på MNOK 7. For LHL er økningen på MNOK 1,3. Økning i LHL forklares primært med økt tilskudd som følge av økt medlemsmasse, noe mer tilskudd til administrasjon av bistandsarbeidet samt økning i andre tilskudd. I LHL Helse øker tilskuddene med MNOK 3,1 og det meste av disse tilskuddene gjelder forskning. Det er også en økning i tilskudd ved Krokeide Videregående skole som følge av regulering av elevtilskudd.
- **Andre driftsinntekter:** For LHL-gruppen er andre driftsinntekter redusert med MNOK 68. Reduksjonen forklares i all hovedsak av bortfall av gevinster ved eiendomssalg på MNOK 95. For LHL Helse er andre inntekter økt med MNOK 7. Det er i tillegg økning i enkelte av LHL-gruppens andre inntekter som konferanser, overnatting mm.. For LHL er økningen på MNOK 213. Økningen skyldes utdeling fra LHL Bygg på MNOK 230 korrigert for bortfall av utdeling fra Feiring Eiendom på MNOK 38 og økning i andre inntekter herunder testamentariske gaver.

Kostnader

Driftskostnadene i gruppen er økt med MNOK 45 fra 2011 til 2012. Hovedtyngden av økningen forklares ved endringer i pensjonskostnader og varekostnader. Økte pensjonskostnader utgjør MNOK 22,3 av økningen i personalkostnader for gruppen. For LHL utgjør pensjon MNOK 2,9.

- **Varekostnad:** Varekostnaden er økt for gruppen med MNOK 20. Endringen skyldes i hovedsak økt aktivitet ved Feiringklinikken.. For LHL er økningen på MNOK 6 og dette skyldes i hovedsak noe merforbruk i forbindelse med aksjoner og lotteri.
- **Lønns- og personalkostnader:** For gruppen er lønns- og personalkostnader økt med MNOK 37. I tillegg til generelle lønnsjusteringer er økningen i all hovedsak knyttet til endringer i pensjonskostnaden som utgjør MNOK 22,3. Lønnsoppgjør i gruppen utgjør sammen men enkelte restruktureringskostnader en økning på ca. MNOK 17. For LHL er økningen i lønnskostnadene på MNOK 6,1 hvor MNOK 2,9 forklares med økning i pensjonskostnader, MNOK 1,2 skyldes restruktureringskostnader, MNOK 1 nyansettelser og MNOK 1 generell lønnsutvikling.
- **Avskrivninger og nedskrivninger:** Avskrivninger og nedskrivninger for gruppen er økt med MNOK 2,7. Økte avskrivninger skyldes i all hovedsak investeringer i medisinskteknisk utstyr i LHL Helse ved Feiringklinikken. For LHL foreligger det en økning på MNOK 0,3. Dette skyldes investeringer i inventar og utstyr.
- **Andre driftskostnader:** Andre driftskostnader er redusert med MNOK 15 for gruppen. For LHL er disse kostnadene redusert med MNOK 9. For LHL-gruppen reduksjonen med bortfall av enkelte restruktureringskostnader i LHL Helse samt noen innsparinger. For LHL skyldes reduksjonen i hovedsak noen innsparinger i aksjoner.
- **Finansposter:** Resultatet av finansposter er MNOK 12 bedre for gruppen i 2012 sammenlignet med 2011. Bedringene skyldes engangseffekter av nedskrivninger av aksjeverdier i 2011 samt at det er oppnådd helårseffekt av innfridd gjeld i 2012. For LHL er resultat av finansposter forbedret med MNOK 4,8 som følge innfrielse av gjeld samt økt utlån til LHL Holding.

Eiendeler

- **Varige driftsmidler:** Varige driftsmidler er økt med MNOK 16 i LHL-gruppen. For LHL er disse redusert med MNOK 0,8. Økning i gruppen skyldes i all hovedsak investeringer i LHL Helse. Reduksjon i LHL forklares av årets avskrivninger.

- **Finansielle anleggsmidler:** Finansielle anleggsmidler for LHL-gruppen er økt med MNOK 3,6. For LHL er finansielle anleggsmidler økt med MNOK 229. Økningen i LHL-gruppen skyldes endring i EK-innskudd i KLP på MNOK 3,1 samt endring i andre langsiktige plasseringer på MNOK 0,5. Hovedforklaring på økning i LHL, er omorganisering av eiendomsvirksomhetene og derigjennom økt innskudd av EK og lån til LHL Holding. Øvrig endring skyldes økning i EK-innskudd i KLP.
- **Varebeholdning:** Varebeholdningen i LHL-gruppen er tilnærmet uendret (økning på MNOK 0,7). I LHL er det ingen endring. Endringene i LHL-gruppen skyldes forbruk gjennom den aktiviteten som drives.
- **Fordringer:** For LHL-gruppen er sum fordringer økt med MNOK 42,8. Økningen fordeler seg på økning i kundefordringer med MNOK 25,3 samt økning i andre fordringer på MNOK 17,5. Økningen i kundefordringer ligger i all hovedsak i LHL Helse hvor disse fordringene økte med MNOK 22. Dette skyldes blant annet høyere aktivitet. Økningen i øvrige fordringer gjelder i all hovedsak tidsavgrensingsposter..
- **Bankinnskudd og driftskreditt:** For LHL-gruppen er bankinnskudd pr. 31/12/2012 på MNOK 174 Dette er en økning fra 2011 på MNOK 12. For LHL er bankinnskudd på MNOK 59. Dette er en økning på MNOK 10. Økningene skyldes bedring i driftssituasjon og kontantstrøm i både LHL og i LHL-gruppen. Frigjort likviditet ved salg av anlegg er i hovedsak benyttet til innfrielse av gjeld.

Gjeld og egenkapital

- **Egenkapital:** Egenkapitalen i LHL-gruppen er økt med MNOK 56. Dette skyldes årets overskudd korrigert for EK-effekter i konsernet. For LHL er EK endret positivt med MNOK 250. Dette skyldes årets resultat.
- **Pensjonsforpliktelse:** Pensjonsforpliktelser er økt med MNOK 9,5 LHL-gruppen. For LHL er forpliktelsen redusert med MNOK 0,3. Endringen i gruppen skyldes markedsmessige forhold samt generell økning i personalkostnader. Reduksjon i LHL mor skyldes effekter av endringer sammensetning.
- **Langsiktig gjeld:** Langsiktig gjeld er redusert med MNOK 11 for LHL-gruppen. For LHL er den langsiktige gjelden redusert med MNOK 3. Reduksjonene skyldes innbetaling av avdrag.
- **Kortsiktig gjeld:** Kortsiktig gjeld for gruppen er en økt med MNOK 49. For LHL er denne gjelden redusert med MNOK 3,3. Endringene er primært knyttet til tidsavgrensingsposter som bevilgede ubenyttede midler samt vurderingsposter som avsetning tjenestemoms. .

Markedsrisiko

LHL er utsatt for avtalerisiko i forbindelse med LHL-institusjonenes avtaler med helseregionene. Avtalesituasjonen er stabil i 2012. For Glittreklinikken er ny avtale tegnet med et noe økt volum men med en noe redusert godtgjørelse. Ved Røros Rehabilitering gir avtalen som foreligger mulighet for å drive lønnsomt, men det har vist seg vanskelig å fylle opp de volumer som er angitt i avtalen. Feiringklinikken er inne i en rammeavtale som gir grunnlag for forsvarlig drift. Store deler av aktiviteten ved Feiringklinikken er imidlertid omfattet av prising ut fra DRG-vektning. Slik prising er følsom for endringer rammevilkår fra de bevilgende myndigheter. Krokeide og Nærlands rehabiliteringsvirksomhet er ikke priset slik at det gir mulighet for å drive lønnsomt. Dette gjør at aktiviteten må vurderes løpende. Skibotn rehabilitering har en avtale som gir lønnsomhet, men det er utfordrende å skaffe pasienter og det vil være risiko for at man ikke får tilstrekkelige volum i fremtiden. Avtalenes varighet og volum varierer og det vil være usikkerhet knyttet til den langsiktige inntjeningen som følge av skiftende rammevilkår.

LHL er eksponert mot endringer i rentenivået. Gjennom de siste årene er det innfridd betydelige beløp i gjeld og dette bidrar til at LHL-gruppen i mindre grad er eksponert for svingninger i rentenivået.

Landsforeningen for Hjerte- og Lungesyke
Postboks 8768, Youngstorget
0028 OSLO

LHL har merket vanskeligheter med å oppnå gode og langsiktige avtaler med næringslivet og mener deler av dette problemet er forklart av finanskrisen. Kampanjen "Hjertelig Hilsen" viser imidlertid at det er mulig å oppnå gode samarbeidsavtaler i prosjekter som har riktig profil og fokus. LHL har i 2012 igangsatt systematisk arbeid for å sikre en inntektsutvikling som er i tråd med de mål for aktivitet som er fastsatt og som gir muligheter for å utvikle og etablere nye tilbud.

LHL er til slutt utsatt for generell inntektsrisiko i forbindelse med lotteri, aksjoner, testamentariske gaver og andre aktiviteter rettet mot privatmarkedet. Inntektene påvirkes av politiske rammebetingelser, renomméfaktorer og konjunkturer.

Kredittrisiko

Risiko for at motparter ikke har økonomisk evne til å oppfylle sine forpliktelser anses generelt for lav.

Omorganisering av eiendomsvirksomheten.

Det ble i 2011 gjennomført en omorganisering av LHL Byggs eierskap i Feiringsenteret Eiendom AS. Omorganiseringen skjedde gjennom en skjevelingsfisjon. Eiendommen Feiring ble fisjonert ut av virksomheten Feiringsenteret Eiendom AS og sammen med øvrige eiendeler og gjeld. Eiendeler og gjeld ble således overført til nytt selskap Feiring Eiendom AS. I 2012 er LHL Bygg avviklet og LHL Eiendom Holding er etablert som nytt datterselskap av LHL Holding AS. LHL Eiendom Holding har etablert datterselskapene Glittrelinikken Eiendom, Krokeidesenteret Eiendom, Røros Rehabilitering Eiendom, Skibotn Rehabilitering Eiendom i tillegg til å ha ervervet Feiring Eiendom fra LHL Bygg. LHL Bygg har foretatt innmatsalg til de nyetablerte selskapene og det er utdelt midler til LHL og LHL Holding i henhold til vedtektene i forbindelse med avviklingen.

Det følger av regnskapsloven og aksjeloven at transaksjoner, også mellom konsernselskaper, skal regnskapsføres til virkelig verdi. Det er på bakgrunn av dette innhentet takster på samtlige eiendommer før transaksjonen er gjennomført.

7. Styring og kontroll

Det er også i 2012 lagt inn vesentlig innsats for å videreføre den positive utviklingen. Følgende tiltak er gjennomført.

- Etablert etiske retningslinjer og policydokumenter som bidrar til økt styring og kontroll.
- Arbeidet med forbedrede rutiner for rapportering.
- Fokus på forbedring av ledelsesrapportering gjennom året.
- Igangsatt arbeid med ISO-sertifisering av LHL Helse.

Ledelsen i LHL vil ha betydelig fokus på forbedring av styring og kontroll også i 2013.

8. Fremtidig utvikling

I overskuelig framtid vil behovet for foreningen og institusjonenes tjenester være økende. Alvorlige sykdommer som kols og diabetes er sterkt økende. På grunn av redusert dødelighet for mange sykdommer er det mange mennesker som lever med sykdom, og det er derfor økende behov for rehabilitering. Det er klare signaler fra det politiske miljøet, så vel posisjon som opposisjon, om at de anser tjenester fra frivillig sektor som et viktig supplement i helsesektoren. Det er imidlertid ikke klart hvordan samhandlingsreformen vil påvirke tjenestebehovet i våre rehabiliteringsinstitusjoner. Den viktigste delen av kjernevirksomheten er medlemsorganisasjonen. Gjennom de tiltak som er gjennomført er organisasjonen igjen satt i stand til å ivareta sin rolle som samfunnspolitisk aktør samt pådriver og sosial entreprenør i forhold til tjenestetilbud for våre målgrupper. Det presiseres at

**Landsforeningen for Hjerte- og Lungesyke
Postboks 8768, Youngstorget
0028 OSLO**

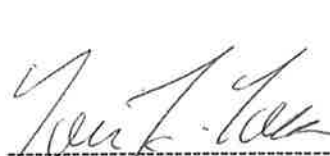
skiftende politiske og samfunnsmessige forhold i stor grad påvirker våre institusjoner og klinikker og det dermed usikkerhet knyttet til vurdering av fremtidige forhold. Det er inngått avtaler for klinikkene og institusjonene som samlet sett gir forsvarlig økonomi for de kommende år. Det vil også arbeides med etablering av nye tilbud i de store bysentra samt tilbud som blir viktige supplementer til det offentlige helsevesen. Organisasjonen LHL vil søke å utvikle nye aktiviteter som bidrar til å hjelpe og styrke våre målgruppers situasjon. Et svært viktig arbeid for LHL og LHL Helse i årene som kommer vil være å gjennomføre arbeidet med en etablering av nye aktiviteter som kan bedre tjenestetilbudet for LHLs interessegrupper. Et slikt arbeid er igangsatt med sikte på å etablere et nytt sykehus på Gardermoen hvor det skal inngå nye tilbud og hvor kvaliteten skal bli enda bedre.

9. Styrets forslag til resultatdisponering

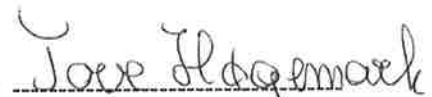
Årsresultatet i LHL er et overskudd på kr 247 874 964. Sentralstyret foreslår at overskuddet disponeres mot annen egenkapital.

Sentralstyret har gjennomgått resultatene i selskapene som inngår i konsernet. Samlet resultat for konsernet er et overskudd på 55 695 300 og føres mot annen egenkapital med 4 995 300 samt 13 700 000,- mot LHL Helses Innovasjons- og Forskningsfond.

Oslo, 22. mai 2013

Iver Johan Iversen
1. nestleder

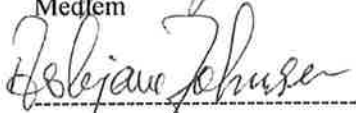

Janne P. Bjørklund
2. nestleder

Tove Høgemark
Medlem

Magne Hagen
Medlem

Rita Andersen
Medlem

Jan Ramstad
Medlem

Asbjørn Johnsen
Medlem

Per Westli
Medlem

Ole Bele
Medlem

Bjørg Homme
1. varamedlem

Per Buvik
Ansattes representant

Christina Hilmarsen
Ansattes representant

Frode Jahren
Generalsekretær

Landsforeningen for hjerte- og lungesyke

Resultatregnskap

LHL Mor		LHL Konsern		
2012	2011	Note	2012	2011
Driftsinntekter og driftskostnader				
58 631 686	69 927 734	14, 15	653 297 427	626 683 309
39 401 997	38 142 377	13	118 779 491	111 766 601
305 145 847	91 360 883	14	93 286 823	161 019 523
403 179 530	199 430 994		865 363 741	899 469 433
17 316 897	10 929 831		92 852 849	72 580 131
47 172 171	41 058 278	4,7	476 202 170	439 033 429
1 661 706	1 289 565	5	25 114 541	22 404 705
93 766 021	103 461 460	19	210 924 189	225 944 396
159 916 795	156 739 134		805 093 749	759 962 661
243 262 735	42 691 860		60 269 992	139 506 772
Finansinntekter og finanskostnader				
-	-		-	91 247
8 216 473	4 307 525		5 765 575	5 141 883
16 762	27 805		820 139	16 356
3 618 628	4 542 168		9 849 344	15 168 085
2 378	-		1 311 062	7 069 200
4 612 229	(206 838)	10	(4 574 692)	(16 987 799)
247 874 964	42 485 022		55 695 300	122 518 972
-	-	20	-	189 193
247 874 964	42 485 022		55 695 300	122 708 165
247 874 964	42 485 022		55 695 300	122 708 165
247 874 964	42 485 022			3 122 494
			55 695 300	119 585 671
Disponeringer:				
-	-		13 700 000	-
247 874 964	42 485 022		41 995 300	-
247 874 964	42 485 022		55 695 300	-

Balanse pr 31.12

LHL Mor			LHL Konsern	
2012	2011	Note	2012	2011
Eiendeler				
Immaterielle eiendler				
-	-		-	-
		20		
-	-		-	-
Varige driftsmidler				
371 516	371 516		437 017 952	439 241 299
		5		
3 107 636	3 936 704		59 783 545	41 453 600
		5		
3 479 152	4 308 220		496 801 497	480 694 899
Finansielle driftsmidler				
130 800 134	74 789 158		-	-
		6		
		6		91 247
294 790 849	120 911 775		-	-
		8		
3 201 578	2 634 759		15 695 303	12 542 371
		6		
3 611 373	4 883 045		6 959 631	6 451 940
		7		
432 403 934	203 218 737		22 654 934	19 085 558
435 883 086	207 526 957		519 456 431	499 780 456
755 557	784 305		8 957 026	8 200 061
Varebeholdning				
Fordringer				
4 551 103	1 193 573		57 376 844	32 059 222
		8		
22 867 093	22 894 005		33 890 007	16 336 133
		8		
27 418 196	24 087 578		91 266 851	48 395 355
Bankinnskudd, kontanter ol				
59 232 336	49 552 049		202 463 418	162 117 987
		9		
87 406 089	74 423 932		302 687 295	218 713 403
523 289 175	281 950 889		822 143 726	718 493 859
Sum eiendeler				

Balanse pr 31.12

LHL Mor		LHL Konsern		
2012	2011	Note	2012	2011
<u>Egenkapital og gjeld</u>				
<u>Egenkapital</u>				
14 000 000	14 000 000		14 000 000	14 000 000
7 024 964	6 952 714		25 724 964	11 952 714
366 057 488	118 182 524		367 952 966	320 870 881
				5 086 785
387 082 452	139 135 238	12	407 677 930	351 910 380
<u>Pensjonsforpliktelse</u>				
4 389 930	4 663 651	7	48 699 324	39 186 891
4 389 930	4 663 651		48 699 324	39 186 891
<u>Langsiktig gjeld</u>				
63 000 000	66 000 000	10	151 215 132	162 207 450
63 000 000	66 000 000		151 215 132	162 207 450
<u>Kortsiktig gjeld</u>				
-	21 382 100		5 645 411	21 516 088
9 475 248	2 224 047	10, 11	31 781 966	14 731 203
3 392 947	1 901 523		33 094 287	26 609 357
55 948 598	46 644 330	11,17,18	144 029 676	102 332 490
68 816 793	72 152 000		214 551 340	165 189 138
523 289 175	281 950 888		822 143 726	718 493 859

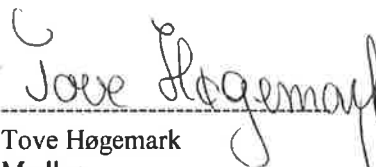
Oslo, 22. mai 2013

Iver Johan Iversen
1. nestleder

Janne P. Bjørklund
2. nestleder

Tove Høgemark
Medlem

Magne Hagen
Medlem

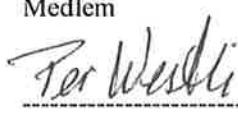
Rita Andersen
Medlem

Jan Ramstad
Medlem

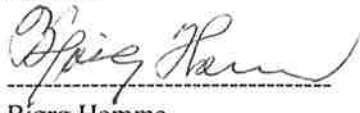
Asbjørn Johnsen
Medlem

Per Westli
Medlem

Ole Bele
Medlem

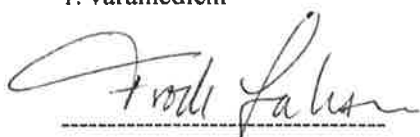
Bjørg Homme
1. varamedlem

Per Buvik
Ansattes representant

Christina Hilmarsen
Ansattes representant

Frode Jahren
Generalsekretær

59 232 336	49 552 049	Likviditetsbeholdning 31.12	202 463 418	162 117 986
9 680 287	17 607 980	Netto endring i likvider gjennom året	40 345 432	54 642 728
49 552 049	31 944 070	Likviditetsbeholdning 01.01	162 117 986	107 475 257
-3 000 000	-3 517 320	Netto likviditetsendring fra finansiering	-10 992 318	-130 688 477
-3 000 000	-3 517 320	Nedbetalt / inntridd langsiktig lån	-10 992 318	-130 688 477

LIKVIDER TILFØRT/BRUKT PÅ FINANSIERING

-231 239 450	-28 163 891	Netto likviditetsendring fra investeringer	-44 473 011	137 569 310
-173 879 074	-23 828 812	Netto økning langsiktige ulån	-3 152 932	-1 334 052
-200 566 819	-23 942 637	Investert i aksjer og andeler	0	0
143 989 024	23 741 688	Likvidasjon av konsernselskap *	0	0
0	0	Salg av aksjer og andeler	13 319 608	166 210 000
0	0	Salg av varige driftsmidler	-36 095 656	-25 230 390
-782 581	-4 134 130	Investert i driftsøstere	-2 076 248	-18 544 031
0	0	Investert i bygg/omt		

LIKVIDER TILFØRT/BRUKT PÅ INVESTERINGER

243 919 737	49 289 191	Netto likviditetsendring fra virksomheten	95 810 761	47 761 895
-3 313 014	-8 461 937	Endring i kortiktig gjeld	49 362 202	-26 268 348
-3 301 871	17 766 050	Endring i kortiktige fordringer og varer	-43 628 461	16 428 289
250 534 621	39 985 077	Tilført fra årets virksomhet	90 077 019	57 601 954
997 951	-3 789 509	Utdrag av pensjonsposter	9 004 742	6 586 493
0	0	Endring pensjonsforpliktelser og andre	0	91 247
0	0	Inntekt (tap) på investering i TS og FKV	0	300 000
0	0	Nedskrivning av aksjer og andeler	262 436	-94 299 463
0	0	Gevinst/tap ved salg av driftsmidler	0	0
0	0	Nedskrivning av anleggsmidler	25 114 541	22 404 705
1 661 706	1 289 565	Ord. avskrivninger	55 695 300	122 518 972
247 874 964	42 485 022	Resultat før skatter		

L.H. Mør
2011

L.H. konsern
2012

LHL - Noter til regnskapet

Note 1 - Virksomheten som regnskapet omfatter

Regnskapet omfatter hovedregnskapet for LHL, Landsforeningen for hjerte- og lungesyke (LHL). Regnskapet omfatter LHLs aktiviteter sentralt. Aktiviteter i regi av lag og fylkeslag inngår ikke.

Konsern omfatter LHL og datterselskaper hvor LHL direkte eller indirekte har kontrollerende eierinteresser (over 50 %). Datterselskapene er organisert gjennom LHL Holding AS som eies 100 % av LHL. Foruten LHL Holding AS omfatter konsernet selskapene LHL Helse AS, Krokeide videregående skole AS, LHL Eiendom Holding AS med datterselskapene Røros Rehabilitering Eiendom AS, Glitrelinikken Eiendom AS, Feiring Eiendom AS, Skibotn Rehabilitering Eiendom AS og Krokeidesenteret Eiendom AS. LHL Holding Eiendom AS med døtre er nyetablert og består av virksomhet og eiendommer som tidligere var organisert i LHL Bygg AS.

Notene er felles for de to regnskapene LHL mor og LHL konsern. Der hvor det er forskjell mellom regnskapene er dette omtalt ved separate avsnitt for hvert regnskap.

Note 2 - Regnskapsprinsipper

Årsregnskapet er satt opp i samsvar med regnskapsloven 1998. Det er utarbeidet etter norske regnskapsstandarder.

Hovedregel for vurdering og klassifisering av eiendeler og gjeld.

Eiendeler bestemt til varig eie eller bruk er klassifisert som anleggsmidler. Andre eiendeler er klassifisert som omløpsmidler. Fordringer som skal tilbakebetales innen et år er uansett klassifisert som omløpsmidler. Ved klassifiseringen av kortsiktig og langsiktig gjeld er analoge kriterier lagt til grunn.

Anleggsmidler vurderes til anskaffelseskost, men nedskrives til virkelig verdi når verdifallet forventes å ikke være forbigående. Anleggsmidler med begrenset økonomisk levetid avskrives planmessig. Langsiktig gjeld balanseføres til nominelt mottatt beløp på etableringstidspunktet. Langsiktig gjeld oppskrives ikke til virkelig verdi som følge av renteendring.

Omløpsmidler vurderes til laveste av anskaffelseskost og virkelig verdi. Kortsiktig gjeld balanseføres til nominelt mottatt beløp på etableringstidspunktet. Kortsiktig gjeld oppskrives ikke til virkelig verdi som følge av renteendring. Enkelte poster er vurdert etter andre regler, og redegjøres for nedenfor.

Bruk av estimater

Utarbeidelse av regnskap i samsvar med regnskapsloven krever bruk av estimater. Videre krever anvendelse av selskapets regnskapsprinsipper at ledelsen må utøve skjønn. Områder som i stor grad inneholder slike skjønsmessige vurderinger, høy grad av kompleksitet, eller områder hvor forutsetninger og estimater er vesentlige for årsregnskapet, er beskrevet i notene.

Datterselskaper, tilknyttede selskaper og felleskontrollert virksomhet

Kostmetoden brukes som prinsipp for investeringer i datterselskaper og tilknyttede selskaper i selskapsregnskapet. Kostprisen økes når midler tilføres ved kapitalutvidelse, eller når det gis konsernbidrag til datterselskap. Mottatte utdelinger resultatføres i utgangspunktet som inntekt. Utdelinger som overstiger andel av opptjent egenkapital etter kjøpet føres som reduksjon av anskaffelseskost. Utbytte/konsernbidrag fra datterselskap regnskapsføres det samme året som datterselskapet avsetter beløpet. Utbytte fra andre selskaper regnskapsføres som finansinntekt når utbyttet er vedtatt.

I konsernregnskapet brukes egenkapitalmetoden som prinsipp for investeringer i tilknyttede selskaper. Bruk av metoden fører til at regnskapsført verdi i balansen tilsvare andelen av egenkapitalen i det tilknyttede selskapet, korrigert for eventuelle gjenværende merverdier fra kjøpet og urealiserte internegevinster. Resultatandelen i resultatregnskapet baseres på andelen av resultatet etter skatt i det tilknyttede selskapet, og korrigeres for eventuelle avskrivninger på merverdier og urealiserte gevinster. I resultatregnskapet vises resultatandelen under finansposter.

Konsolideringsprinsipper

Datterselskaper blir konsolidert fra det tidspunkt kontrollen er overført til konsernet (oppkjøpstidspunktet).

I konsernregnskapet erstattes posten aksjer i datterselskap med datterselskapets eiendeler og gjeld. Konsernregnskapet utarbeides som om konsernet var én økonomisk enhet. Transaksjoner, urealisert fortjeneste og mellomværende mellom selskapene i konsernet elimineres.

Kjøpte datterselskaper regnskapsføres i konsernregnskapet basert på morselskapets anskaffelseskost. Anskaffelseskost tilordnes identifiserbare eiendeler og gjeld i datterselskapet, som oppføres i konsernregnskapet til virkelig verdi på oppkjøpstidspunktet. Eventuell merverdi ut over hva som kan henføres til identifiserbare eiendeler og gjeld, balanseføres som goodwill. Goodwill behandles som en residual og balanseføres med den andelen som er observert i oppkjøpstransaksjonen. Merverdier i konsernregnskapet avskrives over de oppkjøpte eiendelenes forventede levetid.

Inntekter

Tjenester inntektsføres i takt med utførelsen. Inntektsføring ved salg av varer skjer på leveringstidspunktet.

Offentlige tilskudd

Offentlige tilskudd inntektsføres i takt med påløpte kostnader for formålet de er bevilget til. Tilskudd presenteres som bruttotall. Ikke anvendt tilskudd ved årets slutt presenteres som gjeld i balansen og tilbakebetales eller inntektsføres påfølgende år i tråd med tilskuddets betingelser.

Varige driftsmidler

Tomter avskrives ikke. Andre varige driftsmidler balanseføres og avskrives lineært til restverdi over driftsmidlenes forventede utnyttbare levetid. Ved endring i avskrivningsplan fordeles virkningen over gjenværende avskrivningstid ("knokkpunktmetoden"). Vedlikehold av driftsmidler kostnadsføres løpende som driftskostnader. Påkostninger og forbedringer tillegges driftsmidlets kostpris og avskrives i takt med driftsmidlet. Skillet mellom vedlikehold og påkostning/forbedring regnes i forhold til driftsmidlets stand ved kjøpet.

Leide (leasede) driftsmidler balanseføres som driftsmidler hvis leiekontrakten anses som finansiell.

Aksjer og andeler

Investeringer er vurdert etter kostmetoden. Ved varig verdifall nedskrives investeringen til virkelig verdi. LHL har mottatt aksjer i testamentariske gaver. Aksjene er omsettelige og oppført til antatt markedsverdi på gavetidspunktet.

Nedskrivning av anleggsmidler

Ved indikasjon på at balanseført verdi av et anleggsmiddel er høyere enn virkelig verdi, foretas det test for verdifall. Testen foretas for det laveste nivå av anleggsmidler som har selvstendige kontantstrømmer. Hvis balanseført verdi er høyere enn både salgsverdi og gjenvinnbart beløp (nåverdi ved fortsatt bruk/eie), foretas det nedskrivning til det høyeste av salgsverdi og gjenvinnbart beløp. Tidligere nedskrivninger reverseres hvis forutsetningene for nedskrivningen ikke lenger er til stede.

Varelager

Innkjøpte varer for videresalg er vurdert til anskaffelseskost nedskrevet for ukurans.

Fordringer

Kundefordringer og andre fordringer oppføres til pålydende etter fradrag for avsetning til forventet tap. Avsetning til tap gjøres på grunnlag av en individuell vurdering av de enkelte fordringene. I tillegg gjøres det for øvrige kundefordringer en uspesifisert avsetning for å dekke antatt tap.

Rentebytteavtale

Det er inngått rentebytteavtaler for deler av konsernets eksterne lån. Verdien av disse avtalene er ikke vist i balansen.

Valuta

Pengeposter i valuta vurderes etter kurs på balansedagen. Transaksjoner ført over resultatet bokføres til kurs på transaksjonsdagen. Eventuelle kursgevinster og kurstap føres som finansinntekt og finanskostnad.

Pensjoner

Pensjonsordningene er finansiert gjennom innbetalinger til forsikringsselskap, med unntak av AFP-ordningen.

Ytelsesplaner

En ytelsesplan er en pensjonsordning som ikke er en innskuddsplan. Typisk er en ytelsesplan en pensjonsordning som definerer en pensjonsutbetaling som en ansatt vil motta ved pensjonering. Pensjonsutbetalingen er normalt avhengig av flere faktorer, som alder, antall år i selskapet og lønn. Den balanseførte forpliktelsen knyttet til ytelsesplaner er nåverdien av de definerte ytelsene på balansedagen minus virkelig verdi av pensjonsmidlene (innbetalte beløp til forsikringsselskap), justert for ikke resultatførte estimatavvik og ikke resultatførte kostnader knyttet til tidligere perioders pensjonsopptjening. Pensjonsforpliktelsen beregnes årlig av en uavhengig aktuar ved bruk av en lineær opptjeningsmetode.

Planendringer amortiseres over forventet gjenværende opptjeningstid. Det samme gjelder estimatavvik som skyldes ny informasjon eller endringer i de aktuarmessige forutsetningene, i den grad de overstiger 10% av den største av pensjonsforpliktelsene og pensjonsmidlene (korridor).

Skatter

LHL er fritatt for inntekts og formuesskatt etter skatteloven § 2-32, 1. ledd. Det samme gjelder for samtlige datterselskaper. Det utarbeides likning for de av selskapene som har innslag av skattepliktige aktiviteter.

Skattekostnaden i konsernregnskapet gjelder skatten i LHL Bygg AS, og LHL Helse AS, som alle er skattepliktig for deler av sin aktivitet. Skattekostnaden omfatter både periodens betalbare skatt og endring i utsatt skatt. Utsatt skatt er beregnet med 28 % på grunnlag av de midlertidige forskjeller som eksisterer mellom regnskapsmessige og skattemessige verdier, samt eventuelt ligningsmessig underskudd til fremføring ved utgangen av regnskapsåret. Skatteøkende og skattereduserende midlertidige forskjeller som reverserer eller kan reversere i samme periode er utlignet. Oppføring av utsatt skattefordel på netto skattereduserende forskjeller som ikke er utlignet og underskudd til fremføring, er begrunnet med antatt fremtidig inntjening. Utsatt skatt og skattefordel som kan balansføres er oppført netto i balansen.

Kontantstrømoppstilling

Kontantstrømoppstillingen utarbeides etter den indirekte metoden. Kontanter og kontantekvivalenter omfatter kontanter, bankinnskudd og andre kortsiktige likvide plasseringer, som umiddelbart og med uvesentlig kursrisiko kan konverteres til kjente kontantbeløp og med gjenværende løpetid mindre enn tre måneder fra anskaffelsesdato.

Endring av sammenligningstall

Det er foretatt enkelte omklassifiseringer i fjorårets balanse, både for morselskapet og for konsernet.

Note 3 - Regnskapsføring av omorganisering

Det ble i 2011 gjennomført en omorganisering av LHL Byggs eierskap i Feiringsenteret Eiendom AS. Omorganiseringen skjedde gjennom en skjevdelingsfisjon. Eiendommen Feiring ble fisjonert ut av virksomheten Feiringsenteret Eiendom AS og sammen med øvrige eiendeler og gjeld. Eiendeler og gjeld ble således overført til nytt selskap Feiring Eiendom AS.

Det følger av regnskapsloven og aksjeloven at transaksjoner, også mellom konsernselskaper, skal regnskapsføres til virkelig verdi. Det er på bakgrunn av dette innhentet takst på Feiringklinikken og denne taksten er lagt til grunn for fisjonen.

Ved avvikling av Feiringsenteret Eiendom AS tilfalt deler av midlene LHL Bygg. I tråd med vedtektene ble resterende verdier tilført LHL Midlene LHL mottok ifm avviklingen var kr. 37 795 769,- og er å betrakte som en gave for LHL, og denne gaven er ihht regnskapsloven opptjent ved generalforsamlingens beslutning om endelig oppløsning av klinikken og er følgelig inntektsført i LHL. LHLs andel av egenkapitalen, kr. 23 741 688,-, i Feiring Eiendom vurderes som tilbakebetaling av egenkapital, det vil si en reduksjon av aksjene i LHL Holding, da inntekten ikke er opptjent.

I 2012 er arbeidet med reorganisering av eiendomsdriften i LHL-gruppen videreført. LHL Eiendom Holding AS ble etablert som et datterselskap av LHL Holding og man etablerte videre datterselskapene Røros Rehabilitering Eiendom AS, Glittreklinikken Eiendom AS, Feiring Eiendom AS, Skibotn Rehabilitering Eiendom AS og Krokeidesenteret Eiendom AS under LHL Eiendom Holding. Selskapene har til eneste formål å administrere og drifte LHLs institusjonseiendommer. Etableringen er gjennomført ved innmatsalg fra LHL Bygg AS til de nyetablerte virksomhetene. LHL Bygg er avviklet og utdeling er foretatt til LHL og LHL Holding ihht vedtektene. LHL Holding fikk tilbakeført innskutt aksjekapital og øvrig utdeling tilfalt LHL. LHL har inntektsført MNOK 230 som følge av utdelingen. Det er foretatt oppkapitalisering av de nyetablerte virksomhetene samt av LHL Holding.

Note 4 - Personalkostnader, ytelser til ledende personer, honorar til revisor

Spesifikasjon	2 012		2011	
	Mor	Konsern	Mor	Konsern
Lønnskostnader	27 446 568	346 496 453	25 212 453	330 410 375
Arbeidsgiveravgift	3 478 235	45 178 356	3 658 949	45 330 322
Pensjonskostnader	9 137 719	74 380 998	6 234 007	52 098 606
Andre ytelser	7 109 650	10 146 364	5 952 868	11 194 125
Sum	47 172 171	476 202 170	41 058 277	439 033 428
Antall ansatte (årsverk)	51	581	45	568
Ytelser til ledende personell				
Generalsekretær	1 182 373		1 122 364	
Lønn	993 380		992 556	
Pensjonspremie	71 723		18 136	
Andre ytelser	117 270		111 672	
Sentralstyret	582 911		644 639	
Godtgjørelse til revisor				
Sum godtgjørelse	886 482	2 798 248	1 479 728	4 961 689
herav revisjon	689 550	1 596 453	950 100	2 216 924
herav skatt/avgift	17 332	59 882	24 880	289 837
herav attestasjon/erklæringer	179 600	263 600	345 968	414 586
herav transaksjonsstøtte	0	790 000	158 780	1 971 692
herav andre tjenester	0	88 313	0	68 650

Revisjonshonoraret i LHL-mor er eks MVA. Virksomhetene i LHL-gruppen har ulik avgiftsmessig status og revisjonshonorarene ovenfor reflekterer kostnadsført beløp.

Det er ikke gitt garantier for lån til ledende personer eller ansatte.

Tidligere generalsekretær hadde avtale om pensjonsavtale tilsvarende 70 prosent av lønn fra fylte 62 år til fylte 67 år. Det er foretatt avsetning for denne forpliktelsen på kr 3 643 000.

Generalsekretær har en etterlønsavtale på 6 måneder utover oppsigelsestiden. Daglig leder i LHL Helse AS har rett til 12 måneders etterlønn ved fratreden.

Note 5 - Anleggsmidler

LHL mor

	Driftslosøre	Bygninger	Tonter	Sunt
Anskaffelseskost 1.1	46 203 474		371 516	46 574 990
Avgang 31.12.11	-40 854 978			-40 854 978
Tilgang	782 581		-	782 581
Avgang			-	-
Anskaffelseskost 31.12	6 131 077		371 516	6 502 593
Akkumulerte avskrivninger 1.1	42 266 766			42 266 766
Akkumulerte avskrivninger avgang 31.12.20	-40 905 031			-40 905 031
Akkumulert avskrivning avgang			-	-
Årets avskrivninger	1 661 706		-	1 661 706
Akkumulerte avskrivninger 31.12	3 023 441		-	3 023 441
Akkumulerte nedskrivninger 1.1	-		-	-
Akkumulerte nedskrivning avgang	-		-	-
Årets nedskrivninger	-		-	-
Årets nedskrivninger ført mot EK	-		-	-
Akkumulerte nedskrivninger 31.12	-		-	-
Bokført verdi 1.1	3 936 708		371 516	4 308 224
Bokført verdi 31.12	3 107 636		371 516	3 479 152
Årets resultatførte avskrivninger/nedskrivninger	1 661 706		-	1 661 706
Avskrivningsatts	20-30%		0%	

Årets avgang av driftsmidler gjelder i alle hovedsak skroting av eksisterende utstyr.

LHL konsern

	Driftsløsøre	Bygninger	Tomter	Sum
Anskaffelseskost l.l	220 858 139	526 536 307	37 671 799	785 066 245
Avgang 31.12.11	-149 375 669	-3 469 179	-	-152 844 848
Tilgang	36 095 656	18 544 031	-	54 639 687
Avgang	-	-18 991 252	-	-18 991 252
Anskaffelseskost 31.12	107 578 126	522 619 907	37 671 799	667 869 832
Akkumulerte avskrivninger l.l	178 630 996	123 621 429	574 827	302 827 252
Akkumulert avskrivning avgang 31.12.11	-144 617 124	-2 920 076	-	-147 537 200
Akkumulert avskrivning avgang	-	-9 456 810	-	-9 456 810
Årets avskrivninger	13 719 545	11 333 832	-	25 053 377
Akkumulerte avskrivninger 31.12	47 733 417	122 578 375	574 827	170 886 619
Akkumulerte nedskrivninger l.l	773 542	-	120 552	894 094
Akkumulerte nedskrivning avgang	-773 542	-	-	-773 542
Årets nedskrivninger	61 164	-	-	61 164
Årets nedskrivninger ført mot EK	-	-	-	-
Akkumulerte nedskrivninger 31.12	61 164	-	120 552	181 716
Bokført verdi l.l	41 453 600	402 914 879	36 326 420	480 694 899
Bokført verdi 31.12	59 783 545	400 041 532	36 976 420	496 801 497
Årets resultatførte avskrivninger/nedskrivninger	13 780 709	11 333 832	-	25 114 541
Avskrivningssats	10-30%	2%	0%	

Årets avgang av driftsmidler gjelder i alle hovedsak skroting av eksisterende utstyr.

Note 6 - Aksjer og andeler

LHL mor

LHL etablerte 1.7.2002 LHL Holding AS. Selskapets formål er å eie og forvalte institusjoner m.v. som er etablert av LHL samt andre institusjoner som bygger på LHLs verdigrunnlag. Gjennom denne organiseringen vil LHL ha et effektivt redskap for koordinering, styring og kontroll av den samlede virksomheten.

LHLs langsiktige aksjeportefølje pr 31.12.12 er:

Selskap	Forretnings- kontor	Eier / stemmeandel	Anskaffelses- kost	Bokført verdi
Aksjer i datterselskap:				
LHL Holding AS	Oslo	100 %	138 684 734	130 800 134
Andre aksjer og andeler:				
Brisk kompetansesenter AS	Ålesund	18,75 %	89 000	89 000
Andre aksjer	Oslo		3 000	3 000
Egenkapitalinnskudd KLP	Oslo		2 809 363	2 809 363
De 10 humanitære AS	Oslo	12,50 %	15 000	15 000
Sum langsiktige investeringer i aksjer			2 916 363	2 916 363
Aksjer:				
Norsk Hydro			114 450	42 900
StatoilHydro			218 517	150 182
AS Fauske Lysverk			174 844	89 700
Andre aksjer			8 964	2 434
Samlet verdi aksjer og verdipapirer			516 775	285 216
Samlet verdi langsiktige aksjer			3 433 138	3 201 578

Aksjepostene er bokført til laveste av anskaffelseskost og virkelig verdi.

Som beskrevet i note 3 er det i 2012 gjennomført omorganisering i LHL-gruppen. Gjennom oppkapitalisering av LHL Holding og videre LHL Holding Eiendom er verdien av aksjer i døtre økt i LHL. Se for øvrig note 3 for ytterligere informasjon.

LHL Gruppen

Aksjepostene er bokført til laveste av anskaffelseskost og virkelig verdi.

Følgende selskap inngår i LHL-konsernet og er bokført i LHL Holding AS eller datterselskap (til laveste av anskaffelseskost og virkelig verdi):

Selskap	Forretnings- kontor	Eier / stemmeandel	Anskaffelses- kost	Bokført verdi
Andre aksjer og andeler:				
Brisk kompetansesenter AS	Ålesund	19 %	89 000	89 000
Egenkapitalinnskudd KLP	Oslo		15 302 588	15 302 588
De 10 humanitære AS	Oslo	10 %	15 000	15 000
Sum langsiktige investeringer i aksjer			15 406 588	15 406 588
Aksjer:				
Norsk Hydro			114 450	42 900
StatoilHydro			218 517	150 182
AS Fauske Lysverk			174 844	89 700
Andre aksjer			12 464	5 933
Samlet verdi aksjer og verdipapirer			520 275	288 715
Samlet verdi langsiktige aksjer			15 926 863	15 695 303

Det tidligere heleide datterselskapet LHL S99 AS (eid av LHL Bygg AS) har i 2011 blitt solgt til Ringdal Patenter AS/Studentsamskipnaden i Oslo og Akershus. LHL Bygg AS er avviklet i 2012 og LHL Holding Eiendom med datterselskaper er etablert og har overtatt eiendommer og drift som tidligere var organisert i LHL Bygg.

I 2011 ble LHL Bygg AS' datterselskap Feiringsenteret Eiendom AS sine eiendeler og gjeld utfisjonert til det nystiftede selskapet Feiring Eiendom AS. LHL Bygg AS eier 100 % av aksjene i det nystiftede selskapet. Feiringsenteret Eiendom AS har blitt avviklet i 2011.

I løpet av 2012 er LHL Bygg avviklet og LHL Eiendom Holding AS med datterselskapene Røros Rehabilitering Eiendom AS, Glitrelinikken Eiendom AS, Feiring Eiendom AS, Skibotn Rehabilitering Eiendom AS og Krokeidesenteret Eiendom AS er etablert. Se for øvrig note 3 for ytterligere informasjon.

Note 7 - Pensjoner

LHL og de fleste selskap i LHL gruppen har dekket sine pensjonsforpliktelser overfor ansatte gjennom pensjonsforsikring i Kommunal Landspensjonskasse (KLP) og Statens Pensjonskasse. I de selskap som har pensjonsordning omfatter ordningen alle ansatte. Pr 31.12.2012 var 761 personer tilknyttet (i 2011 var 768 personer tilknyttet KLP og 3 personer tilknyttet Vital).

Nedenfor vises den aktuarmessige beregningene som er gjennomført. Beregningen er i tråd med NRS (Norsk regnskapsstandard) for pensjoner. Estimatavvik og planendringer amortiseres over forventet gjenværende opptjeningstid i den grad det overstiger 10 % av det største av pensjonsforpliktelsene og pensjonsmidlene. Arbeidsgiveravgift er ikke inkludert i tallene.

Som aktuarmessige forutsetninger for demografiske faktorer og avgang er lagt til grunn vanlig benyttede forutsetninger innen forsikring. AFP er beregnet med 20 % uttakstilbøyelighet.

Selskapenes pensjonsordninger tilfredsstiller kravene til OTP.

LHL mor

Sammenstilling av pensjonskostnad	2012		2011	
	Netto forpliktelse	Netto midler	Netto forpliktelse	Netto midler
Nåverdi av årets pensjonsopptjening	13 342	4 011 637	8 817	3 168 276
Rentekostnad av pensjonsforpliktelsen	-	4 902 755	26 735	5 209 947
Forventet avkastning på pensjonsmidler	-	-3 780 709	-	-4 511 630
Resultatført estimatavvik	-	-	39 558	1 729 584
Administrasjonskostnad	-	277 040	-	383 443
Arbeidsgiveravgift	-	762 912	6 064	609 058
resultatført aktuariat tap (gevinst)	-	2 263 738	-	-
Endring bestand - oppgjør	-	1 206 593	-	-
Resultatført planendring	-	-	-	-
Sum aktuarbergnnet pensjonskostnad	13 342	9 643 966	81 173	6 588 678
Pensjonsinntbetaling 2%	-	519 589	435 845	-
Tilskudd sikringsordningen	-	-	-	-
Forsinkelsesrenter	-	-	-	-
Netto pensjonskostnad regnskap	13 342	9 124 377	-354 672	6 588 678
		9 137 719		
Sammenstilling av pensjonsforpliktelse				
Beregnete pensjonsforpliktelser	3 847 442	127 175 857	4 523 627	128 364 522
Pensjonsmidler	-	97 770 427	-	92 408 357
Ikke resultatført virkning av estimatavvik	-	-36 968 793	-436 290	-45 281 583
Arbeidsgiveravgift	542 489	4 146 165	576 314	4 650 021
Netto pensjonsforpliktelse	4 389 931	-3 417 198	4 663 651	-4 675 397
Økonomiske forutsetninger:				
Diskonteringsrente		4,20 %		3,80 %
Forventet G-regulering		3,25 %		3,25 %
Forventet pensjonsøkning		2,48 %		2,48 %
Forventet avkastning på fondsmidler		4,00 %		4,10 %
Forventet lønnsvekst		3,50 %		3,50 %

LHL – konsern

Sammensetning av pensjonskostnad	2012		2011	
	Netto forpliktelse	Netto midler	Netto forpliktelse	Netto midler
Nåverdi av årets pensjonsopptjening	42 858 639	4 137 727	37 687 610	3 334 894
Rentekostnad av pensjonsforpliktelsen	23 840 799	4 988 238	27 249 432	5 293 666
Forventet avkastning på pensjonsmidler	-18 959 233	-3 913 316	-24 096 639	-4 649 055
Resultatført estimatavvik	12 161 310	65 132	2 741 846	1 859 820
Administrasjonskostnad	1 985 809	316 107	1 529 151	410 104
Arbeidsgiveravgift	5 846 697	779 555	4 966 681	628 738
Resultatført planendring	-	2 263 738	-	-
Endring medlemmer	2 500 000	1 206 593	-	-
Sum aktuarbergned pensjonskostnad	70 234 021	9 843 774	50 078 080	6 878 167
Pensjonsinnbetaling 2%	5 177 208	519 589	4 857 642	-
Tilskudd sikringsordningen	-	-	-	-
Pensjon over drift	-	-	-	-
Arbeidsgiveravgift	-	-	-	-
Viderefakturering	-	-	-	-
Premie for tidligere år	-	-	-	-
EK innskudd KLP	-	-	-	-
Kompensasjon ifm forhøyede pensjonskostnader	-	-	-	-
Netto pensjonskostnad regnskap	65 056 813	9 324 185	45 220 438	6 878 167
Sammensetning av pensjonsforpliktelse				
Beregnete pensjonsforpliktelser	626 027 296	129 329 868	630 475 312	130 633 207
Pensjonsmidler	507 026 638	101 104 864	466 705 525	95 549 438
Ikke resultatført virkning av estimatavvik	-87 516 641	-37 252 056	-129 631 762	-45 784 205
Arbeidsgiveravgift	14 715 307	3 939 785	5 048 866	4 456 144
Annet	2 500 000	-	-	-
Netto pensjonsforpliktelse	48 699 324	-5 087 268	39 186 891	-6 244 293
Økonomiske forutsetninger:				
Diskonteringsrente		4,20 %		3,80 %
Forventet G-regulering		3,25 %		3,25 %
Forventet pensjonsøkning		2,48 %		2,48 %
Forventet avkastning på fondsmidler		4,00 %		4,10 %
Forventet lønnsvekst		3,50 %		3,50 %

Note 8 - Fordringer

Fordringer er som hovedregel bokført til pålydende verdi. Det er avsatt kr 5 102 660 til dekning av mulige tap i LHL, for LHL konsern er det avsatt kr 5 193 773 til dekning av mulige tap.

Fordringer på selskap i samme konsern (mor)

I postene lån til selskap i samme konsern, kundefordringer og andre fordringer inngår disse kravene på selskap i samme konsern:

Kortsiktige fordringer:

Selskap	2012	2011
Krokeide Videregående skole AS	1 167	0
LHL Bygg AS	0	13 000
LHL Holding AS	958 177	2 490 277
LHL S99 AS	0	0
Feiring Eiendom AS	271 042	
LHL Eiendom Holding AS	13 899	
LHL Helse AS	103 329	266 796
Sum fordringer datterselskap	1 347 614	2 770 073

Langsiktige fordringer

Selskap	2012	2011
Feiring Eiendom AS	27 104 140	27 104 140
LHL Eiendom Holding AS	0	
LHL Holding AS	267 686 709	93 807 635
Sum fordringer datterselskap	294 790 849	120 911 775

Krav på kompensasjon i forbindelse med merverdiavgiftsreformen 1.7.2001

I forbindelse med merverdiavgiftsreformen har Stortinget vedtatt en kompensasjonsordning for allmennyttige organisasjoner. LHL har derfor bokført effekten av reformen som et krav mot det offentlige.

Note 9 - Bankinnskudd

LHL mor hadde per 31.12.12 kr 1 664 497 inntående på skattetrekkkonto. I konsernet var det i alt kr 18 552 887 inntående på skattetrekkkonti.

Øvrige bundne midler er som følger:

<u>Type midler</u>	<u>Beløp</u>
LHL, Klientkonto Testamentariske gaver	29 688 460
LHL , Bistandsmidler	999 627

Bundne bistandsmidler gjelder midler som er mottatt men ikke benyttet og ikke utbetalt til de prosjektene midlene er bevilget til.

Krokeidesenteret mottar offentlig tilskudd over statsbudsjettet til skole drift, husleietilskudd til skole drift og til internatdrift. Dette er øremerkede midler som kanaliseres tilbake til skolevirksomheten ved overskudd.

Note 10 - Gjeld

LHL - mor

Langsiktig gjeld

	<u>2012</u>	<u>2011</u>
Pantesikret gjeld (langsiktig gjeld samt driftskreditt)	63 000 000	66 000 000
Bokført verdi av eiendommer stillet som sikkerhet	82 881 800	84 588 000

Sikkerhet for pantelikret gjeld er stilt av Røros Rehabiliteringscenter Eiendom AS gjennom eiendommen Røros Rehabiliteringscenter

Av den samlede langsiktige gjelden pålydende kr 63 000 000 forfaller kr 48 000 000 senere enn 31.12.2017 (i 2011 var det kr 51 000 000 som forfalt senere enn 31.12.2016). Driftskreditt inngår i LHLs konsernkontosystem. Kredittrammen pr 31.12.10 var på 20 mill kr.

LHL har to rentesikringsavtaler knyttet til låneporteføljen som gjelder eiendommene på Feiring og Glitre.. Rentesikringsavtalene er bokført til virkelig verdi kr -1 778 104 i samsvar med GRS.

LHL- konsern

Langsiktig gjeld

	2012	2011
Pantesikret gjeld (langsiktig gjeld samt driftskreditt)	151 215 132	162 207 450
Bokført verdi av eiendommer stillet som sikkerhet	416 022 197	428 793 213

Av den samlede langsiktige gjelden på kr 151 215 132 forfaller kr 48 000 000 senere en 31.12.2017 (i 2011 var det kr 84 205 500 som forfalt senere en 31.12.2016.

Før deler av den langsiktige gjelden er det inngått rentesikringsavtaler (rente-swap):

Långiver	Hovedstol	Markedsverdi 31/12	Avtalt rente	Løper til	Låntager
DnBNOR	18 850 000	-924 292	3,97 %	02.11.2015	LHL*
DnBNOR	16 666 808	-853 812	4,02 %	21.12.2015	LHL*
DnBNOR	33 205 250	1 556 207	4,11 %	07.12.2015	Feiring Eiendom AS
SUM gjeld med fast rente	68 722 058	-221 897			

* Eiendommene på Skibotn, Røros, Krokeide og Glitre ble overdratt til LHL Bygg AS pr 31.12.2009. Låneporteføljen (ekklusiv lån Innovasjon Norge vedr Røros) ble også overdratt til LHL Bygg AS. Tilknyttede rentesikringsinstrumenter er ikke overdratt og er bokført til virkelig verdi kr - 1 778 104 i regnskapet til LHL ihht GRS. Sikringsavtalene er heller ikke overført i forbindelse med videre restrukturering av eiendomsvirksomheten. Se for øvrig note 3

Covenantskrav

LHL gruppen har covenantskrav fra banken tilsvarende egenkapitalandel på 30 % for gruppen per 31.12.12, samt EBITDA (driftsresultat før av-/nedskrivninger og finansposter) på 50 mill for gruppen per 31.12.12, eks. eventuelle salgsgevinster.

Garanti og kausjonistansvar

LHL gruppen har kollektivt stilt sikkerhet for all ekstern gjeld. Her inngår aksjeverdier i døtre, bankinnskudd, fast eiendom og konsernmellomværende.

Oversikt over sikkerhetsstillelser/kausjoner:

Sikkerhetsstiller	Låntaker	Pantsatt objekt/eiendom	Til sikkerhet for	Beløp
LHL	Feiring Eiendom AS	Selvskyldnerkausjon	Ethvert mellomværende	100 000 000
Feiring Eiendom AS	Feiring Eiendom AS	Årnesveien 9 og 23	Ethvert mellomværende	115 000 000
LHL	Glitre Klinikken Eiendom AS	Selvskyldnerkausjon	Bestemt mellomværende	111 292 096
Glitre Klinikken Eiendom AS	Glitre Klinikken Eiendom AS/LHL	Glitre klinikken (førsteprioritet)	Ethvert mellomværende	85 000 000
Glitre Klinikken Eiendom AS	Glitre Klinikken AS/LHL	Glitre klinikken (andreprioritet)	Ethvert mellomværende	47 500 000
Glitre Klinikken Eiendom AS	Glitre Klinikken AS/LHL	Glitre klinikken (tredjeprioritet)	Ethvert mellomværende	2 000 000
Glitre Klinikken AS	LHL Holding	Factoringavtale	Ethvert mellomværende	10 000 000
LHL	LHL	Driftstilbehør	Ethvert mellomværende	10 000 000

Note 11 - Kortsiktig gjeld og transaksjoner med nærstående parter

LHL mor

Gjeld til selskap i samme konsern

I postene leverandørgjeld og kortsiktig gjeld inngår følgende mellomværende med selskap i samme konsern:

Kortsiktige poster

<u>Selskap</u>	<u>2012</u>	<u>2011</u>
LHL Holding AS	0	5 127 744
LHL Helse AS	134 567	0
Total gjeld til konsernselskap	134 567	5 127 744

Transaksjoner med nærstående parter/konsernselskaper

	<u>Mor</u>	
<u>Salg av varer og tjenester</u>	<u>2012</u>	<u>2011</u>
LHL Helse AS	1 990 512	3 058 571
LHL Holding AS	0	0
LHL Bygg AS	0	598 000
Sum salg av varer og tjenester	1 990 512	3 656 571

	<u>2012</u>	<u>2011</u>
<u>Kjøp av varer og tjenester</u>		
LHL Helse AS	6 662 917	5 483 173
LHL Eiendom Holding AS	60 000	0
LHL S99 AS	0	1 666 666
Sum kjøp av varer og tjenester	6 722 917	7 149 839

	<u>2012</u>	<u>2011</u>
<u>Finansinntekter</u>		
LHL Holding AS	5 613 132	3 716 052
Feiring Eiendom AS	1 626 252	0
Sum finansinntekter	7 239 384	3 716 052

Note 12 - Disponering av årets resultat og endring i egenkapitalen

Disponering og endring i egenkapitalen (LHL mor)

	Driftssikkerhets- kapital	Fondsavsetninger	Øvrig egenkapital	Sum egenkapital
Egenkapital 1.1	14 000 000	6 952 714	118 182 524	139 135 238
Avkastning R.O Pettersens fond		72 250		72 250
Årets resultat			247 874 964	247 874 964
Egenkapital 31.12	14 000 000	7 024 964	366 057 488	387 082 452

Det er gjennom åresoppgjørdisponering for 2010 foretatt en fondsavsetning på MNOK 5 som gjelder øremerking av egenkapitalen, herunder etablering av fond for Hjertelig Hilsen kampanjen.

Disponering og endring i egenkapitalen (LHL konsern)

	Driftssikkerhets- kapital	Fonds- avsetninger	Øvrig egenkapital	Minoritets- interesser	Sum annen egenkapital
Egenkapital 1.1	14 000 000	11 952 714	320 870 881	5 086 785	351 910 380
Avkastning R.O Pettersens fond - LHL		72 250			72 250
Endring minoritet omorganisering/avvikling			5 086 785	-5 086 785	0
Årets resultat		13 700 000	41 995 300		55 695 300
Egenkapital 31.12	14 000 000	25 724 964	367 952 967	0	407 677 930

Resultatdisponeringer i konsernselskapene

Selskap	Resultat
LHL Bygg AS	149 911 699
LHL Eiendom Holding AS	-1 142 659
Feiring Eiendom AS	866 059
Røros Rehabilitering Eiendom	3 025 006
Glittre Klinikken Eiendom AS	5 574 276
Skibotn Rehabilitering Eiendom AS	578 464
Krokeide Rehabilitering Eiendom AS	3 621 127
LHL Holding AS	-22 010 108
Krokeide vgs	733 130
LHL	247 874 964
LHL Helse AS	44 880 789
Sum	433 912 747
Elimineringer	-378 217 447
Konsernresultat	55 695 300

Note 13 - Offentlige tilskudd

LHL mor	2012	2 011
Tilskudd fra BUF Dir.		
Likemannsmidler	1 400 000	1 995 300
Medlemstilskudd	5 588 096	5 465 314
Arbeid og Helse	420 000	289 758
Annet	9 709 173	9 149 259
Tilskudd til utviklingsarbeid*	22 284 727	21 247 746
Offentlige tilskudd (brutto/netto)	39 401 996	38 147 377
LHL Konsern		
LHL mor (jfr oppstilling ovenfor)	39 401 996	38 147 377
Krokeidesenteret (vedr. skole og internatdrift)	64 707 250	61 954 706
LHL Helse AS	14 670 245	11 669 518
Sum offentlig tilskudd	118 779 491	111 771 601

*Gjelder tilskudd fra NORAD og Atlas-alliansen. Inkluderer ikke administrasjonstilskudd.

Note 14 - Inntekter

Virksomhetsområde		Geografiske virksomhetsområder	
Bygg/eiendom	1 957 865	Nord-Norge	20 049 135
Rehabilitering/sykehusdrift	598 262 051	Øst-Norge	690 828 386
Bistand/tilskudd	118 879 492	Vest-Norge	88 734 284
Annet	146 264 333	Midt-Norge	65 751 937
Totale inntekter	865 363 741	Totale inntekter	865 363 742

Note 15 - Inntektsføring av LHL-lotteriet

LHL - mor

Lotteriet føres integrert i LHLs ordinære regnskap hvor inntektene presenteres som salgsinntekter og kostnadene klassifiseres som driftskostnader (bruttometode). Inntektene fra lotteriet resultatføres i tråd med salgsstatistikk.

Note 16 - Avvikling av selskaper

Det tidligere heleide datterselskapet LHL S99 AS (eid av LHL Bygg AS) ble i 2011 blitt solgt til Ringdal Patenter AS / Studentsamskipnaden i Oslo og Akershus.

I 2011 ble også LHL Bygg AS' datterselskap Feiringsenteret Eiendom AS sine eiendeler og gjeld utfisjonert til det nystiftede selskapet Feiring Eiendom AS. LHL Bygg AS eier 100 % av aksjene i det nystiftede selskapet. Feiringsenteret Eiendom AS ble avviklet i 2011.

I 2012 er LHL Bygg avviklet. Aktivitet og eiendommer er overført fra LHL Bygg til LHL Holding Eiendom med datterselskaper ved innmatsalg. Se for øvrig note 3.

Note 17 - Nedlagte lag og fylkeslag

Ved nedleggelse av lag og fylkeslag, overføres gjenstående midler til LHL sentralt. Dette bokføres som kortsiktig gjeld. Etter 4 år overføres midlene endelig til LHL og føres mot egenkapitalen i LHL. Pr. 31.12.2012 er kr. 728 439,- ført som slik gjeld. Av dette gjelder kr. 593 934,- LHL Sør-Trøndelag. Restbeløpet er fordelt på diverse andre nedlagte lag og fylkeslag.

Note 18 - Estimer – Usikre forpliktelser

Merverdiavgift for konserntjenester

LHL har søkt om avgiftsfritak for fellestjenester innad i LHL-gruppen. Skattedirektoratet avslø søknaden 12. august 2010. Avgjørelsen ble påklaget til finansdepartementet. Saken ble ferdig behandlet ultimo 2012. Det er gjort oppdatert konsekvensberegning av vedtaket og effekten av dette er reflektert i LHLs regnskap.

Kompensasjon for forhøyede pensjonskostnader

LHL Helse har tidligere vært omfattet av ordningen for forhøyede pensjonskostnader. Kompensasjonene er tildelt over statsbudsjettet og formidlet av de regionale helseforetakene. Det ble i 2010 utbetalt MNOK 10 i kompensasjon. Tildelt kompensasjon er tilbaketalt i 2011 etter at tildelingen ble trukket tilbake. For 2012 er det ikke mottatt noen kompensasjon. Det ble avsatt MNOK 200 i revidert statsbudsjett 2012. Disse midlene er benyttet til utbetaling av tidligere forpliktelser. Det er ingen endelig avklaring på spørsmålet om kompensasjon ved tidspunkt for regnskapsavleggelsen.

Note 19 - Forskning og utvikling

LHL Helse har mottatt tilskudd til ulike forsknings- og utviklingsprosjekter. Mottatt tilskudd til slike aktiviteter utgjør kr. 3.981.900,- for 2012. Forskningsprosjektene knytter seg til forskning på hjerte- og lungesykdom og arbeidsliv/rehabilitering. Kr. 250.000,- er mottatt og overført til regnskapsåret 2013. Selskapet har i 2010 øremerket MNOK 10 av egenkapitalen til forskning- og innovasjon. For 2011 ble det øremerket MNOK 5. Midlene er ikke benyttet pr. 31.12.2012.

Note 20 - Skatt

LHL er en skattefri virksomhet. For selskapene LHL Bygg AS, LHL Holding Eiendom med døtre og LHL Helse AS er det gjort en gjennomgang av aktivitetene i selskapene der det er vurdert for hvilke aktiviteter det foreligger skatteplikt.

Årets skattekostnad fordeler seg på:	2012	2011
Betalbar skatt	0	0
Endring i utsatt skatt	0	-189 193
Sum skattekostnad	0	-189 193
Beregning av årets skattegrunnlag:		
Resultat før skattekostnad	205 679 252	122 518 972
- Resultat skattefri virksomhet	371 411 993	129 597 326
= Resultet skattepliktig virksomhet	-11 801 988	-7 078 354
Permanente forskjeller	0	0
Endring i midlertidige forskjeller	2 230 561	-1 940 747
Anvendelse fremførbart underskudd	0	0
Årets skattegrunnlag	-1 788 493	0
Oversikt over midlertidige forskjeller:		
Anleggsmidler	0	-458 748
Fordringer	0	0
Pensjoner	-3 973 719	0
Avsetning GRS	0	-1 248 000
Gevinst- og tapskonto	-145 641	-182 051
Grunnlag midlertidige forskjeller	-8 238 720	-1 888 799
Underskudd til fremføring	-22 731 884	-15 591 860
Grunnlag utsatt skatt	-43 515 630	-17 480 659
28 % utsatt skatt	-15 696 984	-4 894 585
Andel utsatt skattefordel ikke balanseført	-15 696 984	-4 894 585
Utsatt skatt i balansen	0	0

